

รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

ครูผู้สอน ครูวิจิต ล้อยศ

ครูศิริพร สิ้นสมุทรไทย

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกา

และชาดก

จุดประสงค์การเรียนรู้

(ด้านความรู้)

- อธิบายประวัติพระสาวก สาวิกหรือชาดกในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดให้ได้

(ด้านทักษะ กระบวนการ)

- วิเคราะห์ความสำคัญของประวัติพระสาวก สาวิกหรือชาดกในพระพุทธศาสนาหรือของศาสนาที่ตนนับถือได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

(ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์)

- รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- มุ่งมั่นในการทำงานเป็นกลุ่ม
- ใฝ่เรียนรู้

(คุณลักษณะเฉพาะ)

- เห็นความสำคัญของประวัติและคุณธรรมของพระสาวก สาวิกาทหรือชาดกในพระพุทธศาสนา และประพฤติตนตามแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำชี้แจง : ให้นักเรียนจัดกลุ่มจำนวนเท่า ๆ กัน หรือ ตามความเหมาะสมของจำนวนสมาชิกภายในห้อง (ครู/นักเรียนปลายทาง) จากนั้น ตอบคำถามต่อไปนี้ให้ครบถ้วน ถูกต้อง และรวดเร็ว

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำชี้แจง (ต่อ) : โดยเขียนคำตอบลงใน
กระดาษสมุด หรือกระดาษ A๔ หากกลุ่ม
ใดเขียนคำตอบได้ครบถ้วนก่อนให้ทั้งกลุ่ม
ยกมือขึ้น พร้อมเปล่งเสียง “เฮ” พร้อมกัน
หลังจากนั้นครูจะเดินไปตรวจคำตอบ

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำชี้แจง (ต่อ) : กลุ่มที่ตอบถูกต้องเป็นกลุ่มแรกจะได้รับ ๒ ดาว หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ ตามความเหมาะสม (ครูปลายทาง) ส่วนกลุ่มถัด ๆ ไปจะได้รับ ๑ ดาว

หมายเหตุ : หากสะสมได้ทั้งหมด ๒๐ ดาว สามารถนำมาแลกเปลี่ยน ๑ คะแนนประจำหน่วยได้ทันที

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำถาม : จากชื่อบุคคล/ตัวละครที่กำหนดให้ เป็นชื่อที่ปรากฏอยู่ในประวัติ
พระสาวก สาวิกา หรือชาดก (รายชื่อดังต่อไปนี้)

โกณฑัญญะ นางพราหมณี วัปปะ ภัททิยะ โคนันทีวิศาล มหานามะ อัสสชิ
พระเจ้าปเสนทิโกศล โควินทกเศรษฐี พระนางมัลลิกา พระเจ้าอัญชนะ
พระนางมหาปชาบดีโคตมีเถรี ภูลันทา พระนางสิริมหามายา หงส์ทอง
พระเขมาเถรี พระเจ้าพิมพิสาร

กิจกรรมก่อนบทเรียน

เฉลย : ปราบกฏอยู่ในประวัติพระสาวก สาวิกา

โกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ อัสสชิ พระเจ้าปเสนทิโกศล
พระนางมัลลิกา พระเจ้าอัญชนะ พระนางมหาปชาบดีโคตมีเถรี
พระนางสิริมหามายา พระเขมาเถรี พระเจ้าพิมพิสาร

ปราบกฏอยู่ในชาดก

นางพราหมณี โคนันทวิศาล โควินทกเศรษฐี ภูถนันทา หงส์ทอง

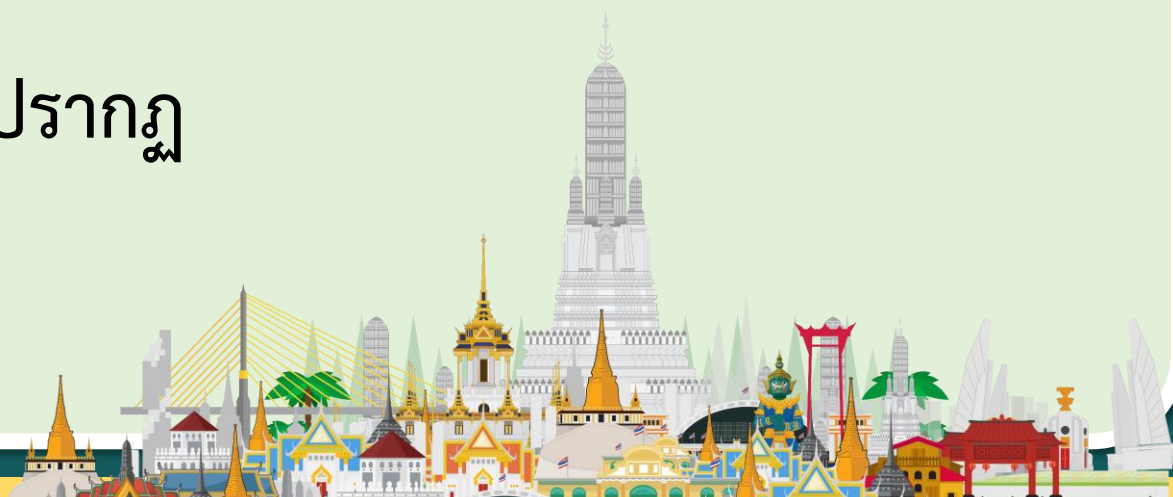
กิจกรรมประจำบทเรียน

กิจกรรมกลุ่ม **เรื่อง** ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

คำชี้แจง : ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาหัวข้อที่กลุ่มตนเองได้รับ จากนั้นให้
ตอบคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้ (พร้อมนำเสนอ)

- ๑) ชื่อหัวข้อที่ได้รับ
- ๒) บุคคลสำคัญ หรือตัวละครที่ปรากฏ
- ๓) เรื่องราวที่ปรากฏ (โดยสรุป)

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

คุณธรรมของ **พระอัญญาโกณฑัญญะ** ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง

- ๑) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากและมีความรอบรู้หลายด้าน
- ๒) เป็นผู้ที่มีความสันโดษ พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ รักความสงบ ไม่ชอบคลุกคลีกับหมู่คณะ
- ๓) เป็นผู้ที่มีปัญญาแก่กล้า (คำอธิบายหน้าถัดไป)

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

๓) เป็นผู้มีความปัญญาแก่กล้า เมื่อได้รับฟังพระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าแสดงโปรดครั้งแรกก็เกิดดวงตาเห็นธรรมและทูลขออุปสมบทเป็นภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

๔) เป็นผู้มิเหตุผล เมื่อคราวที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปแสดงธรรมโปรดครั้งแรก พระอัญญาโกณฑัญญะได้นัดแนะกับท่านอื่น ๆ ไม่ให้แสดงอาการต้อนรับ ไม่ทักทาย และไม่เชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว แต่เมื่อพระพุทธเจ้าทรงเตือนให้นึกถึงความหลัง ก็คิดทบทวนไตร่ตรองและเห็นจริง

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

คุณธรรมของ **พระเจ้าปเสนทิโกศล** ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง

- ๑) เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- ๒) เป็นผู้ที่คบหาบัณฑิต
- ๓) เป็นผู้ที่เคารพพระพุทธรเจ้าอย่างยิ่ง
- ๔) เป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสในพระรัตนตรัยอย่างยิ่ง

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

คุณธรรมของ **พระนางมหาปชาบดีโคตมีเถรี** ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง

๑) เป็นผู้มีความตั้งใจแน่วแน่ต่อการอุปสมบทเป็นอย่างยิ่ง

๒) เป็นผู้มีความอ่อนน้อมอย่างยิ่ง

๓) เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติของแม่ที่ดีโดยตรงเลี้ยงดูเจ้าชาย

สิทธัตถะและพระราชโอรส พระราชธิดาอย่างดี

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

คุณธรรมของ **พระเขมาเถรี** ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง

๑) เป็นผู้ที่มีปัญญามาก

๒) เป็นผู้ที่มีเหตุผล พิจารณาสິงทั้งหลายตามความจริงด้วยปัญญา

๓) เป็นผู้ที่มีปฏิภาณ เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ฝ่ายภิกษุณี มีความสามารถในการแสดงธรรม มีปฏิภาณไหวพริบในการโต้ตอบฉับไวและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

ข้อคิดที่ได้จากชาดก : **นันทวิสาลชาดก**

๑) ละเว้นจากคำพูดวจีทุจริต คือ การพูดคำหยาบ ควรพูดจากับผู้อื่นด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน

๒) ละเว้นจากอบายมุขในที่นี้ คือ การพนัน เพราะเป็นหนทางนำไปสู่ความเสื่อม

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

ข้อคิดที่ได้จากชาดก : **สุวัณณหังสชาดก**

๑) รู้จักบุญคุณของผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแก่เรา

ไม่ควรคิดร้ายต่อผู้มีพระคุณ

๒) ความโลภ นำมาซึ่งความสูญเสีย

กิจกรรมประจำบทเรียน

กิจกรรมรายบุคคล **เรื่อง** ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเขียนอธิบายคุณสมบัติที่ดีของสาวก (**ตามความคิดเห็นของตนเอง**) พร้อมทั้งยกตัวอย่างคุณธรรมของพระสาวก สาวิกา หรือข้อคิดจากชาดก จำนวน ๑ เรื่อง ๑ ข้อ จากนั้นบอกแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่างเอกสาร

ใบงานที่ ๗ เรื่อง คุณสมบัติที่ดีของสาวก และ
ต้นแบบที่นำไปประยุกต์ใช้
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ ประวัติพระสาวก สาวิกา
และชาดก

ใบงานที่ ๗ เรื่อง คุณสมบัติที่ดีของสาวก และต้นแบบที่นำไปประยุกต์ใช้
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ย้อนรอยศาสนา
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก
รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รหัสวิชา ส ๒๓๑๐๑
ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนอธิบายคุณสมบัตินี้ดีของสาวก (ตามความคิดเห็นของตนเอง) พร้อมทั้งยกตัวอย่างคุณธรรมของพระสาวก สาวิกา หรือข้อคิดจากชาดก จำนวน ๑ เรื่อง ๑ ข้อ จากนั้นบอกแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

๑. ให้นักเรียนเขียนอธิบายคุณสมบัตินี้ดีของสาวก (ตามความคิดเห็นของตนเอง)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๒. ยกตัวอย่างคุณธรรมของพระสาวก สาวิกา หรือข้อคิดจากชาดก จำนวน ๑ เรื่อง ๑ ข้อ จากนั้นบอกแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

๒.๑. พระสาวก สาวิกา หรือข้อคิดจากชาดกที่เลือก .....

๒.๒. คุณธรรมของพระสาวก สาวิกา หรือข้อคิดจากชาดกที่เลือก.....

๒.๓. แนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อ - นามสกุล ..... ชั้น ..... เลขที่.....

ประเด็นอภิปรายร่วมกัน

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

นักเรียนได้ความรู้อะไรบ้างจากการศึกษาเกี่ยวกับ
ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก และจะนำไป
เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างไปประยุกต์ใช้ในชีวิต
ประจำวันได้อย่างไร

หมายเหตุ : ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายโดยสามารถแสดงความคิดเห็น
ในประเด็นดังกล่าวได้ตามความเข้าใจ และทัศนคติของนักเรียน

ฝากถึงครูและนักเรียนปลายทาง

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาและชาดก

เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอน รวมทั้งการรับชมเทป
บันทึกภาพการสอนย้อนหลัง คุณครูสามารถเข้าไปดาวน์โหลดและรับชมได้
ที่ www.dltv.ac.th และหากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมสามารถส่งข้อความผ่าน
ทางอินบ็อกซ์ของ Page Facebook มุลินิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
ในพระบรมราชูปถัมภ์ DLTV

ฝากถึงครูและนักเรียนปลายทาง

เรื่อง ประวัติพระสาวก สาวิกาละชาดก

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง การเผยแผ่ของสาวกในศาสนาอื่น ๆ

สิ่งที่ต้องเตรียม : ใบงานที่ ๘ เรื่อง คุณสมบัติที่ดีของนักเผยแผ่

สำหรับนักเรียน : ให้นักเรียนไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแผ่ศาสนาของสาวกในศาสนาอื่น ๆ มาเบื้องต้นก่อนล่วงหน้า

